

Módszertani leírás

„A rezidens kibocsátású értékpapírok adatai kibocsátói és tulajdonosi bontásban”

megnevezésű havi, továbbá

**a „Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok összefoglaló állománya tulajdonosi és kibocsátói bontásban”
megnevezésű negyedéves jegybanki adatközlésekhez**

(2015. június)

Az értékpapír-statisztikai adatközlés célja, hogy tájékoztatást adjon a különféle gazdasági szereplők (államháztartás, pénzügyi és nem pénzügyi vállalatok, külföldiek) által kibocsátott hitelviszonyt, illetve tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok állományi és forgalmi adatairól, kibocsátó és tulajdonos szektorok szerinti bontásban. A statisztikában használt fogalmak, kategóriák, értékelési és osztályozási elvek összhangban vannak a nemzeti számlák statisztika összeállítására vonatkozó nemzetközi szabványokkal. A publikációban szereplő adatok felhasználásra kerülnek az MNB által összeállított fizetésimérleg-statisztikában, monetáris statisztikában és pénzügyiszámla-statisztikában is.

1. „A rezidens kibocsátású értékpapírok adatai kibocsátói és tulajdonosi bontásban” megnevezésű értékpapír-statisztikai publikáció jellemzői, az adatok tartalma

Az értékpapír-statisztikai publikáció általános jellemzői

„A rezidens kibocsátású értékpapírok adatai kibocsátói és tulajdonosi bontásban” megnevezésű adatközlés havonta, a tárgyhónapot követő 2. hónap 10. napján jelenik meg a jegybank internetes honlapján.

Az adatok elérhetősége a jegybank honlapján:

Statisztika/Statisztikai adatok, információk/Adatok, idősorok/XIII. Értékpapírok és tőkepiaci információk

A rezidens kibocsátású értékpapírok adatai kibocsátói és tulajdonosi bontásban

Legfrissebb havi adatok

Idősorok havi adatokkal (2010. áprilistól)

Idősorok negyedéves adatokkal (1997 végétől)

Kiegészítő adatok az állampapírokról és a befektetési alapokról

A repó korrekció hatása az értékpapír adatokra

Módszertani leírás

Az adatokat tartalmazó első öt menüpont egy-egy Excel fájlra mutat. Ezek első munkalapján tartalomjegyzék található, a további munkalapokon adattáblák. Összefoglaló táblák készültek az egyes értékpapírfajták összesített adataival kibocsátó szektoronként. Összefoglaló táblák mutatják a tulajdonosi szektorok összesített értékpapír-állományait és értékpapír-forgalmait is. A táblák listáját lásd a Mellékletben.

A *legfrissebb havi adatok* a különféle értékpapírok nyitó és záró állományát, valamint az állomány változását (az időszaki forgalmakat) mutatják értékpapírfajták, kibocsátó szektorok és tulajdonos szektorok szerint részletezve.

Az aktuális tárgyhónapot megelőző hónapok adatai az *idősoros táblázatokban* érhetők el. A havi idősoros táblák 2010. áprilistól vonatkozó adatokkal indulnak. A negyedéves adatokat tartalmazó idősoros táblázatok 1997 végétől mutatják az adatokat. 2010. második negyedévével kezdődően a negyedéves adatok megegyeznek a havi idősorokból képzett negyedéves adatokkal. 2014. januártól az egyéb monetáris intézmények tulajdonosi szektor adatai az idősorokban alábontásra kerülnek hitelintézetekre és pénzügyi alapokra.

A *kiegészítő adatok* a központi kormányzat által kibocsátott értékpapírok (állampapírok, központi kormányzat részét képező vállalatok kötvényei) lejárat és kibocsátás módja szerinti bontására, illetve a befektetési jegyek típus szerinti bontására vonatkoznak.

Az adatközlésben szereplő értékpapírok köre

Az értékpapír-statisztika adatközlése a belföldi (rezidens) gazdasági szereplők által (belföldön vagy külföldön, hazai vagy külföldi pénznemben) kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat, valamint a tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok közül a tőzsdei részvényeket és befektetési jegyeket mutatja be. A publikáció teljes körűen tartalmazza a Magyar Állam által kibocsátott forint és deviza államkötvényeket, kincstárjegyeket és 2012. decembertől a kárpótlási jegyeket, az MNB-kötvényeket, a hitelintézeti kötvényeket és jelzálogleveleket, az önkormányzati és vállalati kibocsátású kötvényeket, a rezidens pénzügyi alapok és egyéb befektetési alapok által kibocsátott befektetési jegyeket, továbbá a rezidens pénzügyi és nem pénzügyi vállalatok Budapesti Értéktőzsdére bevezetett részvényeit.

Az adatközlésben megjelenő adatok tartalma

Az egyes értékpapírfajtákra vonatkozóan az időszak végén fennálló állomány (záró állomány), továbbá az időszaki forgalmi adatok jelennek meg a publikációs táblákban tranzakciók, átértékelődések és egyéb volumenváltozások formájában. Az állományi és a forgalmi adatok között az alábbi összefüggés áll fent:

Záró állomány (t-1) + Tranzakció (t) + Átértékelődés (t) + Egyéb volumenváltozás (t) = Záró állomány (t)

Azaz az értékpapírok tárgyidőszak végi állománya megegyezik az előző időszak végi állomány és a tárgyidőszaki forgalmak (tranzakció, átértékelődés és egyéb volumenváltozás) összegével.

Az egy időszakra szóló havi táblákban szereplő Nyitó állomány megegyezik az előző időszak Záró állomány adatával. A havi táblákban lévő állományi és forgalmi adatok között ezért a következő összefüggés érvényes:

Nyitó állomány (t) + Tranzakció (t) + Átértékelődés (t) + Egyéb volumenváltozás (t) = Záró állomány (t)

Az állományi adatok az érintett értékpapírok időszak végén forgalomban lévő állományát jelentik aktuális piaci áron értékelve, forintban kifejezve. A külföldi pénznemben denominált értékpapírok állományának átszámítása forintra időszak végi hivatalos deviza középfolyamon történik.

A hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok közül a központi kormányzat által kibocsátott értékpapírok lejárat szerint is megbontásra kerülnek (kivéve a kárpótlási jegyek). Az éven túli lejáratú értékpapírok eredeti futamidő szerint egy évnél hosszabb lejáratú papírokat jelentenek. Az egy évnél nem hosszabb lejáratú értékpapírok közé eredeti futamidő szerint legfeljebb egy éves futamidejű papírok kerülnek.

Az állományi adatok értékelése

Az értékpapír-statisztikai adatközlésben szereplő értékpapírok időszak végi állománya alapvetően piaci értéken kerül bemutatásra. Kiegészítő táblákban az állampapírokra vonatkozóan névértékes adatok is találhatóak.

Tőzsdei részvények esetében az árazás a Budapesti Értéktőzsde áradatai alapján történik, részvényenként. A befektetési jegyek a befektetési alapok mérlegében lévő nettó eszközérték felhasználásával kerülnek értékelésre. Több befektetési jeggyel rendelkező alapok esetében az egyes befektetési jegyek értékelése tőzsdei, illetve OTC árak segítségével folyik.

A hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok publikációban megjelenő állományi adata a bruttó, felhalmozott kamatokat is tartalmazó piaci érték. Az értékpapírok árazása egyedileg, papíronként (sorozatonként) történik, megfigyelt piaci (tőzsdei vagy OTC) árak felhasználásával, ezek hiányában a kibocsátó által jegyzett vagy számított árakkal. A kibocsátási érték és a felhalmozott kamat összegével jelennek meg az állományi adatokban mindenkor a kincstári takarékjegyek, továbbá a 2010. áprilisa előtti időszakban a külföldön kibocsátott államkötvények, illetve 2008 előtt az állampapírnak nem minősülő egyéb kötvények és jelzáloglevelek.

Forgalmi adatok számítása

A nemzeti számlák módszertani előírásainak megfelelően az időszaki forgalmi adatok három fő összetevőre bontható fel: tranzakcióra, átértékelődésre és egyéb volumenváltozásra. Az értékpapírok esetében tranzakciónak számít a kibocsátás, a visszavásárlás (lejárat), az adásvétel és a tulajdonosi jövedelem (kamat) halmozódása és kifizetése egyaránt. Átértékelődhet a vizsgált időszak során az értékpapír a devizaárfolyam vagy a piaci árak változása következtében. Egyéb volumenváltozásként kell kimutatni a technikai vagy módszertani okokból eredő

átsorolásokat. Ilyen átsorolás a megfigyelt gazdasági szereplők szektorváltozása vagy a részvények tőzsdei bevezetése és kivételése.

Az értékpapír-statisztika forgalmi adatokat teljes körűen nem gyűjt, azok az adatgyűjtésekben lévő állományi adatok felhasználásával képződnek a statisztikai feldolgozás során. Különböző típusú értékpapíroknál különböző eljárások szolgálnak arra, hogy az állományváltozás három komponense minél pontosabban elkülöníthető legyen.

Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok (állampapírok, egyéb kötvények, jelzáloglevelek) esetében az átértékelődés (a piaci árváltozás hatása) és az egyéb volumenváltozás kerül közvetlenül meghatározásra, az időszaki tranzakciós adat maradékként képződik (az állományváltozásból levonva az átértékelődés és az egyéb volumenváltozás összegét). Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok (részvények, befektetési jegyek) esetében a tranzakció és az egyéb volumenváltozás számítása történik közvetlen módszerrel, és az átértékelődés adódik maradékként. A forgalmi adatok számítása eredeti devizanemben, értékpapíronként és tulajdonosi szektoronként történik. A külföldi pénznemben denominált értékpapírok állományi és forgalmi adatainak forintosítása során különbséggént képződik az átértékelődés devizaárfolyam-változásból fakadó része.

Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokra vonatkozóan a piaci árváltozásból adódó átértékelődés a névértékes átlagállomány és az időszaki nettó ár változása szorzataként kerül meghatározásra. A nettó piaci ár nem tartalmazza a felhalmozott kamatokat, ez biztosítja, hogy a kamathalmozódás és a kamatfizetés ne gyakoroljon hatást az árváltozásra, hanem a maradékként számított tranzakcióban jelenjen meg.

Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapíroknál a darabszám változása időszaki átlagárfolyammal szorozva adja a tranzakciós adatot. Befektetési jegyek esetében ezen felül tranzakcióként kerül kimutatásra a tulajdonosi jövedelem halmozódása (újrabefektetése, visszaforgatása) is, amely a befektetési alapok jelentéseiből származik (a befektetési alapok eszközein elért jövedelem).

A gazdasági szereplők besorolása szektorok szerint

Az értékpapír-statisztikai adatközlésben az adatok gazdasági szektorok szerinti bontása, a szektorok tartalma összhangban van a nemzeti számlákra vonatkozó nemzetközi statisztikai előírásokkal, illetve a jegybank más statisztikáiban alkalmazott szektorkategóriákkal. A gazdasági szektorok tartalmáról az MNB adatszolgáltatási rendeleteiben szereplő 2. melléklet ad bővebb tájékoztatást.

Az értékpapírok állományi és forgalmi adatainak tulajdonosi szektorok szerint bontása az adatszolgáltatók jelentéseiből származik és az értékpapírszámlákon megjelenő tulajdonosi viszonyokat veszi alapul. Az értékpapírszámlákon tulajdonosváltás formájában jelennek meg az értékpapír-visszavásárlási megállapodás vagy értékpapír-kölcsönzés miatti értékpapírmozgások is. Az értékpapír-visszavásárlási megállapodás vagy értékpapír-kölcsönzés keretében átmeneti időre (jogi értelemben) tulajdonost váltó értékpapírok tulajdonosa közgazdasági (és statisztikai) értelemben nem változik, ezért az értékpapírszámlákon megjelenő mozgásokat ebben az esetben korrigálni szükséges a statisztikákban. Az MNB által publikált statisztikákban 2011. őszén került bevezetésre az egységes repó korrekció, 2008 elejéig visszamenően. Ennek megfelelően az értékpapír-statisztika adatközléseiben is

korrekcióra kerülnek az értékpapír-visszavásárlási megállapodás vagy értékpapír-kölcsönzés keretében átmeneti időre (jogi értelemben) tulajdonost váltó értékpapírok, külön erre a célra szolgáló adatforrás felhasználásával.

Az értékpapírok csoportosítása kibocsátó szektorok szerint

Az értékpapírt kibocsátó rezidens gazdasági szektorok és az általuk kibocsátott, a statisztika által lefedett értékpapírok között az alábbi kapcsolat áll fent:

- Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat kibocsátó szektorok:

Központi kormányzat (S.1311)

- az ÁKK Zrt. által kibocsátott állampapírok (államkötvények, kincstárjegyek)

- kárpótlási jegyek

- a központi kormányzatba sorolt vállalatok kötvényei

Helyi önkormányzatok (S.1313)

- önkormányzati költségvetési szervek által kibocsátott kötvények

- a helyi önkormányzati alszektorba sorolt vállalatok kötvényei

Nem pénzügyi vállalatok (S.11)

- vállalati kötvények, kivéve az államháztartásba sorolt vállalatok kötvényeit

Központi bank (MNB) (S.121)

- MNB-kötvények

Egyéb monetáris intézmények (S.122)

- hitelintézetek (jelzálogbankok) által kibocsátott jelzáloglevelek

- hitelintézetek által kibocsátott kötvények

Egyéb pénzügyi közvetítők (S.125)

- egyéb pénzügyi közvetítők kötvényei

- Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírokat (tőzsdei részvényeket, befektetési jegyeket) kibocsátó szektorok:

Nem pénzügyi vállalatok (S.11)

- tőzsdei részvények

Egyéb monetáris intézmények (S.122, S.123)

- hitelintézetek tőzsdei részvényei

- pénzügyi alapok befektetési jegyei

Egyéb pénzügyi közvetítők (S.125, S.124)

- egyéb pénzügyi közvetítők tőzsdei részvényei
 - nem pénzügyi befektetési alapok befektetési jegyei
- Biztosítók, pénztárak (S.128)
- biztosítótársaságok tőzsdei részvényei

Jelentőségüknél fogva önállóan mutatjuk be a publikációban a hitelintézetek által kibocsátott jelzálogleveleket és kötvényeket az egyéb monetáris intézmények hitelviszonyú értékpapírai bontásaként. Nincsenek viszont elkülönítve a központi kormányzat értékpapír-tartozásain belül az állampapírok és a besorolt vállalatok értékpapírai, illetve a helyi önkormányzati szektor tartozásain belül az önkormányzati kötvények és a központi kormányzatba sorolt vállalatok értékpapírai. Ennek oka, hogy a szektorba tartozó vállalatok kötvényei kicsi arányt képviselnek, illetve egyedi adatokkal jelennének meg a publikációban. A tőzsdei részvények esetében az egyéb pénzügyi közvetítők és a biztosítók, pénztárak által kibocsátott részvények kerültek összevonásra a publikációs táblákban (Egyéb szektorok által kibocsátott részvények néven) a kibocsátók alacsony száma miatt.

2. A „Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok összefoglaló állománya tulajdonosi és kibocsátói bontásban” megnevezésű értékpapír-statisztikai publikáció jellemzői, az adatok tartalma

A publikáció általános jellemzői

A „Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok összefoglaló állománya tulajdonosi és kibocsátói szektor bontásban” megnevezésű adatközlés negyedévente, a tárgynegyedévet követő 2. hónap 10. napján jelenik meg a jegybank internetes honlapján.

Az adatok elérhetősége a jegybank honlapján:

Statisztika/Statisztikai adatok, információk/Adatok, idősorok/XIII. Értékpapírok és tőkepiaci információk/

Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok összefoglaló állománya tulajdonosi és kibocsátói szektor bontásban

A menüpont egy Excel fájlra mutat, amelyben egy munkalapon, egymás alatt hét táblában, különböző tulajdonos kör tulajdonában álló, rezidensek és nem rezidensek által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok negyedév végi, piaci értékes állományainak idősorai szerepelnek, forint értékben. A táblák 2010. I. negyedév végi adatokkal indulnak.

Az egyes táblákban szereplő adatkörök:

- Nem pénzügyi vállalatok tulajdonában levő értékpapírok
- Pénzügyi vállalatok tulajdonában levő értékpapírok
- Államháztartás tulajdonában levő értékpapírok
- Háztartások és háztartásokat segítő nonprofit intézmények tulajdonában levő értékpapírok

- Belföldi szektorok tulajdonában levő értékpapírok összesen
- Külföldiek tulajdonában levő belföldi értékpapírok
- Összes szektor tulajdonában levő belföldi értékpapírok

Az adatközlésben szereplő hitelviszonyt megtestesítő értékpapír fajták, az állományi adatok értékelése, a gazdasági szereplők szektor szerinti besorolása és az értékpapírok kibocsátó szektorok szerint csoportosítása tekintetében az 1. pontban leírtak az irányadók.

3. A jegybanki értékpapír-statisztika adatforrásai

Az értékpapír-statisztikában megjelenő adatok forrásai az MNB adatszolgáltatási rendeletében előírt, értékpapírokkal kapcsolatos (többnyire E jelzésű) adatgyűjtések. Az adatforrások 3 csoportra oszthatók: regiszter típusú információkat, mennyiségi adatokat, illetve árinformációkat tartalmazó jelentésekre. Ezek közül a regiszterek az értékpapírok fajta, kibocsátó, lejárat és devizanem szerinti csoportosítását biztosítják. A mennyiségi adatok határozzák meg névértéken vagy darabszám szerint a hó végén fennálló összesen állományt és annak tulajdonosi szektorok szerinti megoszlását. Az árinformációk segítségével történik a piaci értékes állományok és forgalmak számítása.

A statisztika által felhasznált főbb adatgyűjtések:

E04 - Napi jelentés az értékpapír állományokról (Keler Zrt. adatszolgáltatása)

E06 - Az értékpapír- számlákhoz kapcsolódó ügyletek adatai (Keler Zrt. adatszolgáltatása)

E20 - A befektetési vállalkozások tulajdonában lévő, valamint a náluk letétbe helyezett (rezidensek és nem-rezidensek által kibocsátott) értékpapírok állománya, tulajdonosi bontásban

E21 - A hitelintézetek saját tulajdonában lévő, valamint a náluk letétbe helyezett (rezidensek és nem rezidensek által kibocsátott) értékpapírok állománya, tulajdonosi bontásban

E23 - A központi értéktárnál vezetett egyesített összevont értékpapírszámlákon és biztosíték értékpapír letéti számlákon lévő értékpapír-állományok (Keler Zrt. adatszolgáltatása)

E27 - Értékpapírok központi értéktár által kiadott ISIN-kódjai és egyéb alapadatai (Keler Zrt. adatszolgáltatása)

E45 - A Magyar Államkincstár saját tulajdonában lévő, valamint a nála letétbe helyezett állampapírok állománya tulajdonosi bontásban

E50 - Az állampapírok, az államadósság és az állami követelések felhalmozott és eredményszemléletű kamata

E60 - Adatszolgáltatás repó-típusú és egyéb értékpapír ügyletekről

E61 - A Magyarországon és külföldön kibocsátott jelzáloglevelek adatai

E62 - Az állampapírnak nem minősülő, Magyarországon és külföldön kibocsátott kötvények adatai

E64 - Hitelintézetek és befektetési vállalkozások által kibocsátott értékpapírok adatai, illetve az általuk letétkezelt egyes értékpapírokra vonatkozó ár-információk

F07 – Befektetési alapok mérlege

Az értékpapír-statisztika fő adatforrása a *mennyiségi adatok tekintetében* a belföldi értékpapír-letétkezelők (bankok, szakosított hitelintézetek, befektetési szolgáltatók, Magyar Államkincstár) statisztikai adatszolgáltatása a tulajdonukban lévő, illetve az általuk letétkezelt valamennyi értékpapír hó végi állományáról, tulajdonos szektorok szerint bontva (E20, E21, E45). Ezt az adatforrást egészítik ki a belföldön letétben nem lévő értékpapírokra vonatkozóan a jelentős kibocsátó szektorok (állam, önkormányzatok, nem pénzügyi vállalatok, hitelintézetek, befektetési alapok) jelentései, illetve egyes tulajdonos szektorok adatszolgáltatásai (befektetési alapok, nem pénzügyi vállalatok). Az összesen állományok ellenőrzésére és a nem jelentő letétkezelőknél lévő értékpapír-mennyiségek meghatározására szolgálnak a központi értékpapírszámlák adatait tartalmazó jelentések (E04, E23).

Az értékpapír-statisztikai adatok feldolgozását, csoportosítását az *értékpapír-regiszter* vezérli. A regiszterhez szükséges információk a hazai kibocsátású értékpapírok tekintetében a Keler Zrt. E27-es adatszolgáltatásából származnak, a külföldi kibocsátású értékpapírokra vonatkozóan pedig a kibocsátók adatszolgáltatásaiból, illetve külföldi elszámolóházak, továbbá az Európai Központi Bank értékpapír-adatbázisából kerülnek be az értékpapír-statisztika regiszterébe.

4. Az értékpapír-statisztikai adatközlések során alkalmazott revíziós politika

A revíziós politika megfogalmazása eligazítást ad a felhasználók számára arról, hogy a már közzétett adatok a későbbi adatközlések alkalmával mikor, milyen okból és milyen időszakra vonatkozóan változhatnak. A statisztikai adatfelülvizsgálat lehet az adatforrások rendelkezésre állásától függő tervezett (rendszeres, normál) revízió és módszertani változások vagy adathibák miatt végrehajtott rendkívüli revízió.

Az értékpapír-statisztika havi adatközléseihez felhasznált adatforrások mindegyike rendelkezésre áll az első (tárgyhavi) publikáció összeállításánál. Az adatok ellenőrzése azonban két lépésben, havi, illetve negyedéves szinten történik, az ellenőrzéshez használt külső információk elérhetőségéhez, gyakoriságához igazodva. Ezért a legfrissebb havi adatok a következő két adatközlésnél – az ellenőrzések alapján esetlegesen végrehajtott adatjavítások miatt – változhatnak. A visszamenőleges adatokban végrehajtott jelentős, 10 milliárd forintot meghaladó változtatásokra a legfrissebb havi és az idősoros adatközlések (Excel fájlok) első lapján hívjuk fel a felhasználók figyelmét.

Az értékpapír-statisztikai idősorok módszertani okokból fakadó revíziójára évente egyszer, a szeptemberi adatközléskor kerül sor. Ekkor hosszabb időszak, akár a teljes idősor felülvizsgálata is lehetséges. A módszertani jellegű adatfelülvizsgálatról a változásokat bemutató módszertani leírás készül.

5. Eltérések a korábbi értékpapír-statisztikai publikációktól

Az adatközlés szerkezetében végrehajtott változtatások

Az értékpapírok adatainak tulajdonosi megoszlását bemutató korábbi negyedéves statisztikában 2010. I. negyedév végéig az értékpapírok a hazai értékpapírjog szerinti kategóriákba sorolva jelentek meg.

Ezek a kategóriák részben megfeleltethetők voltak az értékpapírokat kibocsátó szektoroknak, intézménycsoportoknak:

Állampapírok – központi kormányzat /Magyar Állam/,

MNB-kötvények – központi bank,

Jelzáloglevelek – egyéb monetáris intézmények /jelzálogbankok/.

A kategóriák többsége azonban több kibocsátó szektorhoz kötődött:

Egyéb kötvények – nem pénzügyi vállalatok + egyéb monetáris intézmények /hitelintézetek/ + egyéb pénzügyi közvetítők + helyi önkormányzatok,

Tőzsdei részvények – nem pénzügyi vállalatok + egyéb monetáris intézmények /hitelintézetek/ + egyéb pénzügyi közvetítők + biztosítók, pénztárak,

Befektetési jegyek – egyéb monetáris intézmények /pénzpiaci alapok/ + egyéb pénzügyi közvetítők /egyéb befektetési alapok/.

Az értékpapírok tulajdonosi megoszlásáról szóló korábbi statisztika az egyes tulajdonosi szektorok értékpapír-portfóliójáról, annak változásáról pontos képet adott, azonban az értékpapírok kibocsátóiról csak részben tájékoztatott. A jegybank másik értékpapír-statisztikai publikációja, az értékpapírok kibocsátási statisztikája az egyes értékpapírfajtákat az azokat kibocsátó szektorok szerint részletezte, ez a statisztika azonban csak az értékpapírok összesen adatait tartalmazta, tulajdonosi megoszlás nélkül. A kibocsátási és a tulajdonosi statisztika szemléletének egyesítésével jött létre a jelenlegi publikáció.

Az új értékpapír-statisztikai adatközlésben elsődleges szempontként jelenik meg az értékpapírfajták kibocsátó szektorok szerinti bontása. Így a korábbi tulajdonosi statisztikában összevontan közölt kötvények, tőzsdei részvények és befektetési jegyek az azokat kibocsátó rezidens szektorok szerint részletezve található meg a publikációs táblákban. A nemzeti számlákban szereplő gazdasági szektorok közül annyi szektor jelenik meg kibocsátó szektorként valamely értékpapírfajta esetében, ahányban van érintett kibocsátó intézmény. Amennyiben valamely szektorban csak egy vagy két kibocsátó intézmény található, annak a szektornak az adatai más kibocsátó szektorral vagy szektorokkal kerülnek összevonásra az egyedi adatok védelme érdekében. (Ez a korlátozás nem vonatkozik az állam és az MNB értékpapír-kibocsátásaira.)

A korábban publikált negyedéves idősorok az új értékpapír-statisztikai adatközlés szerkezetének és tartalmának megfelelően átalakításra kerültek. Ez elsősorban a kibocsátó szektorok szerinti táblák bekerülését jelentette, de néhány esetben eddig nem közölt lejárat (éven túli/egy évnél nem hosszabb) és pénznem szerinti (forint/deviza) bontású táblák is megjelentek.

Változás a kibocsátó saját tulajdonában lévő részvények kezelésében

A nemzeti számlák statisztikájának megfigyelési egysége az intézményi egység (vállalat, nonprofit intézmény, háztartás, kormányzati szervezet), amelynek más intézményi egységekkel való pénzügyi kapcsolatait írja le a statisztika. Az intézményi egység önmagával szemben fennálló követelése, kötelezettsége a statisztikában nem értelmezett.

Az értékpapír-statisztika korábbi adatközlései a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok esetében nem tartalmazták a kibocsátók által visszavásárolt, saját tulajdonban lévő papírokat. A tőzsdei részvényekre vonatkozó kimutatások viszont – a tőzsdei kapitalizációval való összhang érdekében – tartalmazták a saját részvények adatait is. A vonatkozó állományi és forgalmi adatok a kibocsátónak megfelelő tulajdonosi szektorban és az összesen tételben jelentek meg.

Az új értékpapír-statisztikai adatközlésekben a tőzsdei részvények esetében sem szerepelnek az adatokban kibocsátó tulajdonában lévő értékpapírok. A tulajdonos által visszavásárolt részvények sem az összesen adatokban, sem a tulajdonos szektoránál nem jelennek meg a táblákban. Tájékoztató adatként viszont feltüntetjük ezeket a tételeket a táblázatok alatt. A módszertani változás visszavezetésre került a havi és a negyedéves idősorokon egyaránt.

Az értékpapírok árazásában bekövetkezett változások

2010. második negyedévében megújításra került az értékpapír-statisztikák összeállításának folyamata és bővült a felhasznált adatforrások köre is. Pontosabbá vált az adatok tulajdonos szektorok szerinti bontása, továbbá jobb minőségű árinformációk felhasználásával képződnek a piaci értékes állományok. A fejlesztések hatásai a 2010. áprilisi vonatkozási idejű adatoktól kezdődően jelennek meg a statisztikában. A módszertani változások következtében a korábbi negyedéves idősorok 2010. I. negyedév végére vonatkozó záró állományi adatai és a 2010. II. negyedévvél (áprilissal) induló új idősorok nyitó állományi adatai eltérnek egymástól. Az eltéréseket a régi és az új állományi adatok között egyéb volumenváltozások mutatják 2010. áprilisban (a havi idősorokban), illetve 2010. II. negyedévben (a negyedéves idősorokban).

Az árazás adatforrásainak és módszereinek változása elsősorban a nagy forgalomban lévő állományokkal rendelkező, forintban és devizában kibocsátott államkötvényeket érintette. A külföldi pénznemben denominált államkötvények állományát korábban a kibocsátási érték és a felhalmozott kamat összege határozta meg. 2010. áprilistől ezen értékpapírok árazása – a publikációban szereplő többi értékpapír árazásával összhangban – megfigyelt piaci árak felhasználásával történik. (Egyedül a központi kormányzat értékpapír-tartozásai között szereplő kincstári takarékjegyek esetében alkalmazzuk továbbra is a kibocsátási érték és a felhalmozott kamat összegét az állomány meghatározására, megfigyelt piaci ár hiányában.)

A visszamenőleges negyedéves adatsorokban lévő becslések

Az 1997-ben indult jegybanki értékpapír-statisztika fokozatosan bővítette a publikációiban szereplő értékpapírok körét és az értékpapírokról közölt információk mennyiségét. Az egyes értékpapírfajták adatai akkor jelentek meg a publikációkban, amikor az állományok árazása és a forgalmi adatok (tranzakciók, átértékelődések, egyéb volumenváltozások) számítása az egyedi értékpapírok szintjén, teljes körűen lehetővé vált. Így a befektetési jegyekről csak 2001-től, az állampapírnak nem minősülő (egyéb) kötvényekről és jelzáloglevelekről pedig csak 2004-től közölt adatokat a statisztika.

Az új publikáció keretében minden értékpapírfajtáról egységesen 1997 végétől (forgalmi adatok esetében 1998 elejétől) közlünk adatokat. Az idősorok visszavezetése az értékpapír-statisztikában meglévő adatokra épült, azonban becsléseket is tartalmaz. A becslések két fő területe a tulajdonosi szektorbontásban történt módszertani váltások kezelése, illetve a forgalmi adatok előállítására az állományi adatokból.

Az MNB 2001 nyarán vezette be statisztikáiban a nemzeti számlák készítésére vonatkozó nemzetközi statisztikai módszertani előírások szerinti szektorbontást. A statisztikai szektorváltás akkor a pénzügyi vállalati szektor alszektorainak tartalmát módosította, illetve a háztartások és a nem pénzügyi vállalatok intézményi körét változtatta (az egyéni vállalkozók átsorolása miatt a háztartás szektorba). 2003 elején újabb módszertani változás történt a jegybanki statisztikák szektorbontása terén: a befektetési alapok közül a pénzügyi alapok átkerültek az egyéb pénzügyi közvetítők szektorából az egyéb monetáris intézmények szektorába (a hitelintézetek mellé). Az új szektorbontásnak megfelelő, 2003 illetve 2001 előtti adatok előállítását az értékpapírok tulajdonos szektorok szerinti bontását illetően külső adatforrások felhasználásával és becslésekkel történt. Az új statisztikai szektorbontás visszamenőleges alkalmazása az értékpapírok tulajdonosi szektorok közötti átcsoportosítását jelentette az összesen állományok változása nélkül. A 2014 novemberében megjelent publikációtól kezdve az értékpapír-statisztika a szektorokat már az ESA 2010 előírásaival összhangban jeleníti meg. Az ESA 2010 előírásainak alkalmazása az értékpapír-statisztika adataiban tartalmi változást nem okozott, ennek kapcsán ugyanakkor 2014. januártól külön idősorokban jelenítjük meg az egyéb monetáris intézmények tulajdonosi szektor adatain belül a hitelintézetek és a pénzügyi alapok adatait.

Az értékpapír-statisztika adatközléseiben megjelenő forgalmi adatok az állományi adatok felhasználásával kerülnek meghatározásra, értékpapíronként. A forgalmi adatok számítása 2006-tól pontosabbá vált, mert a statisztika áttért a negyedévesről a havi gyakoriságú adatgyűjtésre és számításra. A befektetési jegyekre vonatkozóan 2003-tól, az állampapírnak nem minősülő kötvényekre vonatkozóan 2004-től készült értékpapíronkénti tranzakciószámítás. Az azt megelőző időszakokra aggregált állományi adatok felhasználásával történt a forgalmi adatok meghatározása.

6. Az értékpapír-statisztikai adatközlés kapcsolata más jegybanki statisztikákkal

Az értékpapír-statisztikai adatközlés azokra a belföldi (rezidens) gazdasági szereplők által (belföldön vagy külföldön, hazai vagy külföldi pénznemben) kibocsátott értékpapírokra terjed ki, amelyek az értékpapír-statisztika adatgyűjtési rendszerében teljes körűen megfigyelhetők. Így a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok közül az állampapírok (államkötvények, kincstárjegyek), az MNB-kötvények, az állampapírnak nem minősülő kötvények és a jelzáloglevelek szerepelnek a megfigyelési körben. 2012. decembertől a kárpótlási jegyek adatai is publikálásra kerülnek. Nem kerülnek be a publikált adatok közé a letéti jegyek és a váltók, mert ezek teljes körű lefedése az értékpapír-statisztika rendszerében nem lehetséges. Tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírként a tőzsdén jegyzett részvények és a befektetési jegyek kerülnek kimutatásra. A nem tőzsdei részvényekről, illetve a kockázati tőkejegyekről a részleges lefedettség és az árazás nehézségei miatt nem publikál adatokat a statisztika. Ezek az értékpapír-statisztika keretében meg nem jelenő értékpapír körök azonban más adatforrások, illetve becslések, a teljeskörűsítést szolgáló adatkiegészítések felhasználásával beépülnek a fizetési mérleg, a monetáris statisztika és a pénzügyi számlák publikációiba, ezért az ott szereplő adatok eltérhetnek az értékpapír-statisztikai aggregátumoktól.

Az értékpapír-statisztika megfigyelési rendszere a külföldiek (nem rezidensek) által kibocsátott és belföldi (rezidens) gazdasági szereplők tulajdonában lévő különféle értékpapírokra is kiterjed. A „Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok összefoglaló állománya tulajdonosi és kibocsátói szektor bontásban” elnevezésű adatközlés erre az értékpapír fajtára vonatkozóan tartalmazza a megfigyelt, nem rezidensek által kibocsátott állományokat is. A magyar rezidensek külföldi értékpapír-befektetéseinek megfigyelése azonban nem teljes körű. . Elsősorban a háztartások tulajdonában lévő külföldi értékpapírok lefedettsége hiányos, mert – más gazdasági szereplőkkel ellentétben – a háztartásoktól közvetlenül nem gyűjtünk információt a külföldön vásárolt és tartott, belföldi letétkezelésben nem lévő értékpapírokról. Az MNB monetáris statisztikája, fizetésimérleg-statisztikája és pénzügyiszámla-statisztikája

tartalmaz információkat a rezidensek külföldi értékpapír-befektetéseiről, részben az értékpapír-statisztikából származó adatok, részben saját (mérleg típusú) adatforrások felhasználásával.

7. Továbblépési lehetőségek

A jegybanki értékpapír-statisztikai terület az 1997. évi megalakulása óta folyamatosan bővítette az adatgyűjtésekkel megfigyelt értékpapírok körét, fejlesztette az értékpapírok árazási módszereit és a forgalmi adatok számítási eljárásait. Ennek megfelelően bővültek és váltak egyre részletesebbé a publikációkban megjelenő adatok is. A statisztika előtt álló feladatok jelenleg a publikációban nem szereplő belföldi és külföldi értékpapírok szerepeltetése, illetve az árazási módszerek fejlesztése.

A nem rezidensek által kibocsátott értékpapírok rezidensek tulajdonában lévő mennyiségének teljes körű megfigyelése, illetve az árazási módszerek fejlesztése terén a jegybank szorosan együttműködik más európai központi bankokkal, valamint az Európai Központi Bankkal. Az EKB által működtetett központi értékpapír adatbázis, illetve a kialakítás alatt álló értékpapír-tulajdonosi statisztika fontos adatforrásul szolgálnak a hazai értékpapír-statisztika bővítéséhez.

Melléklet

„A rezidens kibocsátású értékpapírok adatai kibocsátói és tulajdonosi bontásban” megnevezésű adatközlés havi és az idősoros publikációs tábláinak felépítése

- Összefoglaló adatok a rezidensek által kibocsátott értékpapírokról kibocsátó szektor bontásban
- Összefoglaló adatok a rezidensek által kibocsátott értékpapírokról tulajdonos szektor bontásban
- Központi kormányzat által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
 - Értékpapírok összesen
 - Forintban denominált éven túli lejáratú értékpapírok
 - Forintban denominált egy évnél nem hosszabb lejáratú értékpapírok
 - Devizában denominált értékpapírok
- MNB által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
 - Értékpapírok összesen
 - Forintban denominált értékpapírok
 - Devizában denominált értékpapírok
- Rezidens jelzálogbankok által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
 - Értékpapírok összesen
 - Forintban denominált értékpapírok
 - Devizában denominált értékpapírok
- Egyéb monetáris intézmények által kibocsátott egyéb hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
 - Értékpapírok összesen
 - Forintban denominált értékpapírok
 - Devizában denominált értékpapírok
- Egyéb rezidens szektorok által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
 - Értékpapírok összesen
 - Nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott értékpapírok
 - Egyéb pénzügyi közvetítők által kibocsátott értékpapírok
 - Helyi önkormányzatok által kibocsátott értékpapírok
- Rezidensek által kibocsátott befektetési jegyek
 - Értékpapírok összesen
 - Pénzpiaci alapok által kibocsátott befektetési jegyek

Nem pénzügyi alapok által kibocsátott befektetési jegyek

- Rezidensek által kibocsátott tőzsdei részvények

Értékpapírok összesen

Nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott részvények

Egyéb monetáris intézmények által kibocsátott részvények

Egyéb szektorok által kibocsátott részvények